

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 267g/2021

privind excepția de neconstituționalitate a
articolului 131 alin. (11) din Codul fiscal
(*comunicarea actelor de către Serviciul Fiscal de Stat*)

CHIȘINĂU

22 martie 2022

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Ana Florean, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 3 decembrie 2021,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 22 martie 2022, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 131 alin. (11) din Codul fiscal, ridicată de dnii administratori Andrian Rucan și Vladimir Balan, în interesele S.R.L. „Ecosem Grup”, parte în dosarul nr. 3-971/2020, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, de dna judecător Violeta Chisilița de la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 12 mai 2020, S.R.L. „Ecosem Grup” a formulat o cerere de chemare în judecată împotriva Serviciului Fiscal de Stat cu privire la anularea unui act administrativ, invocând, *inter alia*, și încălcarea procedurii de notificare a actelor expediate.

4. La 9 noiembrie 2021, dnii administratori Andrian Rucan și Vladimir Balan au ridicat, în interesele S.R.L. „Ecosem Grup”, excepția de neconstituționalitate a articolului 131 alin. (11) din Codul fiscal, care stabilește că documentele emise de Serviciul Fiscal de Stat vor fi comunicate contribuabililor prin intermediul cutiei poștale din cabinetul electronic personal al acestora. Documentele se consideră recepționate din momentul intrării în cutia poștală a contribuabilului.

5. Prin Încheierea din 26 noiembrie 2021, Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sânt garantate.”

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 21 Prezumția nevinovăției

„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

[...]”

Articolul 46 Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului, sânt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

[...]”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sânt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

7. Prevederile relevante ale Codului fiscal, adoptat prin Legea nr. 1163 din 24 aprilie 1997, sunt următoarele:

Articolul 131

Organele cu atribuții de administrare fiscală

„[...]”

(11) **Comunicarea Serviciului Fiscal de Stat cu persoanele menționate la art. 187 alin. (2)¹, inclusiv aducerea la cunoștință a actelor administrative, a citațiilor, a altor acte sau răspunsuri la adresări, se face prin intermediul cutiei poștale din cabinetul electronic personal al contribuabilului de pe portalul Serviciului Fiscal de Stat. Documentele menționate se consideră recepționate din momentul intrării în cutia poștală din cabinetul electronic personal al contribuabilului de pe portalul Serviciului Fiscal de Stat.”**

Articolul 187

Prezentarea dării de seamă fiscale

„[...]”

(2¹) Darea de seamă fiscală se prezintă utilizând, în mod obligatoriu, metode automatizate de raportare electronică, în forma și în modul reglementat de Serviciul Fiscal de Stat, după cum urmează:

b) începând cu 1 ianuarie 2013 – de către subiecții înregistrați în calitate de plătitori ai T.V.A.;

c) începând cu 1 iulie 2016 – de către subiecții care au, conform numărului scriptic de salariați înregistrat în anul precedent, mai mult de 10 persoane angajate prin contract individual de muncă ori prin alte contracte;

d) începând cu 1 ianuarie 2017 – de către contribuabilii care la situația din 1 ianuarie 2016 aveau angajați mai mult de 5 salariați;

e) începând cu 1 ianuarie 2017, pentru perioadele fiscale începând cu anul 2017 – de către subiecții care desfășoară activitate profesională în sectorul justiției;

f) începând cu 1 ianuarie 2017 – de către rezidenții parcurilor pentru tehnologia informației;

g) începând cu 1 ianuarie 2019 – de către contribuabilii care au 5 și mai mulți angajați;

h) de la data luării în evidență fiscală (atribuirii codului fiscal) – de către persoanele indicate la art. 162 alin. (1) lit. d), indiferent de numărul de angajați.

[...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor excepției de neconstituționalitate

8. Autorii sesizării susțin că prevederile contestate, potrivit cărora Serviciul Fiscal de Stat comunică contribuabilului actele sale prin intermediul cutiei poștale, precum și faptul că acestea se consideră recepționate din momentul intrării în cutia poștală a contribuabilului, nu asigură o comunicare efectivă. Autorii pretind că atunci când contribuabilul nu deține o asemenea cutie poștală sau nu avea cunoștință despre anumite acte expediate prin intermediul cutiei poștale, acesta oricum este pus în întârziere și poartă răspundere pentru neexecutarea în termen a obligațiilor fiscale.

9. Având în vedere această modalitate de comunicare, autorii afirmă că contribuabilul poate fi în situația de a pierde termenele prevăzute de lege pentru prezentarea anumitor acte Serviciului Fiscal de Stat sau pentru contestarea actelor emise de acesta.

10. Din acest motiv, autorii consideră că prevederile contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3), 4, 20, 21, 23, 26, 46 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

11. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

12. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor dispoziții din Codul fiscal, adoptat prin Legea nr. 1163 din 24 aprilie 1997, ține de competența Curții Constituționale.

13. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate, ridicată de reprezentanții părții într-un proces din fața instanței de judecată, este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

14. Curtea reține că obiectul excepției îl constituie articolul 131 alin. (11) din Codul fiscal. Curtea constată că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

15. Dat fiind faptul că autorii contestă, *inter alia*, și procedura de notificare a actului administrativ, Curtea admite că instanța de judecată ar putea aplica prevederile contestate la examinarea cauzei (a se vedea §§ 3-4 *supra*) în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

16. Curtea notează că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorilor sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental.

17. Autorii sesizării susțin că norma contestată încalcă articolele 1 alin. (3) [*statul de drept*], 4 [*drepturile și libertățile omului*], 20 [*accesul liber la justiție*], 21 [*prezumția nevinovăției*], 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 26 [*dreptul la apărare*], 46 [*dreptul de proprietate privată și protecția acesteia*] și 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] din Constituție.

18. Cu privire la articolele 1 alin. (3), 4, 21 și 23 din Constituție, Curtea observă că autorii excepției nu au prezentat critici de neconstituționalitate și nu au argumentat contrarietatea articolului contestat cu normele constituționale invocate. Așadar, Curtea reține că simpla trimitere la o normă constituțională, în lipsa argumentelor care ar fundamenta pretinsa relație de contrarietate a dispozițiilor criticate față de aceasta, nu poate fi considerată o veritabilă critică de neconstituționalitate (a se vedea DCC nr. 135 din 12 august 2021, § 21). Prin urmare, acest capăt al sesizării este inadmisibil.

19. Totodată, Curtea reiterează că articolul 54 din Constituție nu are o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabil, autorii sesizării trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale (a se vedea HCC nr. 15 din 28 aprilie 2021, § 20).

20. Cu privire la pretinsa încălcare a articolelor 20, 26 și 46 din Constituție, Curtea observă că autorii excepției pretind că prevederile contestate nu le asigură contribuabililor o comunicare efectivă a actelor emise de Serviciul Fiscal de Stat. Din acest motiv, autorii susțin că contribuabilii ar putea fi în situația de a pierde termenele prevăzute de lege pentru prezentarea probelor sau a altor documente în vederea exercitării dreptului la apărare, inclusiv apărarea dreptului de proprietate, precum și de a omite termenele prevăzute de lege pentru contestarea respectivelor acte în instanța de judecată.

21. Cu privire la accesul liber la justiție, Curtea Europeană a constatat în jurisprudența sa că articolul 6 § 1 din Convenție implică dreptul de a primi o notificare adecvată a deciziilor administrative și judiciare, ceea ce are o importanță deosebită în cazurile în care recursul trebuie formulat într-un anumit termen. Decizia trebuie să fie disponibilă de o manieră predeterminată și publică, ușor accesibilă pentru toți terții care pot fi afectați. Dacă există garanții suficiente pentru a se asigura o asemenea accesibilitate, în principiu, ține de marja de apreciere a statului să opteze pentru un sistem de comunicare doar prin intermediul mijloacelor electronice. În una din cauzele pe care le-a judecat, Curtea Europeană a apreciat că sistemul publicării electronice utilizat de Executivul unei Provincii constituia un sistem coerent care asigură un echilibru corect între interesele comunității ca întreg de a avea o administrație mai modernă și mai eficientă și interesele reclamantilor. În lumina tuturor circumstanțelor și a garanțiilor identificate, autoritățile naționale nu au depășit marja de apreciere acordată statului, iar reclamantii nu au suferit o restricție disproporționată a exercițiului dreptului lor de acces la un tribunal (a se vedea *Stichting Landgoed Steenberg en alții v. Olanda*, 16 februarie 2021, §§ 43, 47, 50, 53).

22. Potrivit tezei I din norma contestată, comunicarea Serviciului Fiscal de Stat cu persoanele menționate la articolul 187 alin. (2¹), inclusiv aducerea la cunoștință a actelor administrative, a citațiilor, a altor acte sau răspunsuri la adresări, se face prin intermediul cutiei poștale din cabinetul electronic personal

al contribuabilului de pe portalul Serviciului Fiscal de Stat. Potrivit tezei a II-a, documentele menționate se consideră recepționate din momentul intrării în cutia poștală din cabinetul electronic personal al contribuabilului de pe portalul Serviciului Fiscal de Stat.

23. Totodată, Curtea observă că procedura de expediere și înmânare a actelor Serviciului Fiscal de Stat este stabilită la articolul 129¹ din Codul fiscal. Potrivit acestui articol, actele Serviciului Fiscal de Stat se trimit destinatarului prin poștă cu scrisoare recomandată și cu aviz de primire sau prin orice alt mijloc care să asigure confirmarea primirii lor (telegramă, fax, e-mail etc.) ori se înmânează personal destinatarului sau altor persoane în cazul absenței acestuia sau actul va fi comunicat prin publicitate când înmânarea acestuia nu a fost posibilă.

24. Curtea observă că, spre deosebire de articolul 129¹ din Codul fiscal menționat *supra*, care are o aplicabilitate generală pentru toți contribuabilii, norma contestată este aplicabilă doar categoriilor de contribuabili prevăzuți la articolul 187 alin. (2¹) din Codul fiscal. Curtea subliniază că ține de marja de apreciere a legislatorului de a opta pentru un sistem de comunicare doar prin intermediul mijloacelor electronice pentru anumiți contribuabili, inclusiv pentru subiecții care prezintă darea de seamă fiscală, utilizând, în mod obligatoriu, metode automatizate de raportare electronică.

25. Referitor la argumentul autorilor că această modalitate de comunicare ar putea conduce la pierderea termenului prevăzut de lege pentru contestarea actelor Serviciului Fiscal de Stat, Curtea subliniază că, în cazul omiterii termenului prevăzut de lege din motive întemeiate, acesta poate fi restabilit, la cererea contribuabilului, de Serviciul Fiscal de Stat, iar decizia emisă pe marginea contestației este expediată, recomandat, contribuabilului, care o poate contesta ulterior în instanța de judecată (a se vedea articolele 268 alin. (1), 270 și 274 din Codul fiscal). În cazul refuzului Serviciului Fiscal de Stat de a repune contribuabilul în termen, acesta poate contesta refuzul în instanța de contencios administrativ (a se vedea articolele 65 alin. (4) și 210 din Codul administrativ).

26. Prin urmare, Curtea constată că legislatorul a prevăzut mai multe garanții procedurale pentru ca contribuabilii să beneficieze de repunerea în termen atât în procedura emiterii actelor fiscale de către Serviciul Fiscal de Stat, cât și în procedura contestării actelor sau acțiunilor Serviciului Fiscal de Stat. Totodată, Curtea reamintește că principiul preeminenței dreptului reclamă ca legile să fie interpretate și aplicate ca făcând parte dintr-un sistem juridic coerent, nu în mod izolat și prin ignorarea altor norme relevante (a se vedea DCC nr. 162 din 2 noiembrie 2021, § 22).

27. Așadar, Curtea reține că prevederile contestate nu aduc vreo ingerință în articolele 20, 26 și 46 din Constituție. Din acest motiv, Curtea reține că nici articolul 54 din Constituție nu este incident.

28. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g) și 140 din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 131 alin. (11) din Codul fiscal, ridicată de dnii administratori Andrian Rucan și Vladimir Balan, în interesele S.R.L. „Ecosem Grup”, parte în dosarul nr. 3-971/2020, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 22 martie 2022
DCC nr. 33
Dosarul nr. 267g/2021*